TC İNKILAP TARİHİ VE ATATÜRKÇÜLÜK Sınıf-12

KONU I. DÜNYA SAVAŞI – NEDENLERİ VE SAVAŞIN GELİŞİMİ

Savaşın en önemli nedenlerinden olan Fransız İhtilali (1789), tüm dünyada etkisini göstererek birçok ulus üzerinde etkili olmuştur. Bu düşünceden etkilenen ulusların millî devlet kurma düşünceleri doğrultusunda bağımsızlık savaşları başlamıştır.

Diğer önemli neden ise sömürgecilik yarışıdır. Sanayi İnkılâbı'nın ham madde ve pazar bulma yarışı, sömürgeci devletlerarasında büyük bir rekabet başlatmıştır. Devletlerarasındaki mücadelenin, silahlanma yarışına ve bloklaşmaların çıkmasına neden olmuştur.

SAVAŞIN GENEL NEDENLERİ

- Milliyetçilik akımı
- Sömürgecilik yarışı
- Ham madde ve Pazar arayışı
- Devletlerarası bloklaşma
- Silahlanma yarışı

SAVAŞIN ÖZEL NEDENLERİ

- Japonya'nın Uzak Doğu'da sömürgeler elde etmek istemesi
- Fransa'nın Sudan Savaşı'nda, Almanya'ya kaptırdığı kömür yatakları açısından zengin olan Alsace Lorraine'i (Alsas-Loren) geri almak istemesi
- Avusturya-Macaristan'ın kendisi için tehlike olarak gördüğü Sırbistan'ı ortadan kaldırıp Doğu'ya doğru genişlemek ve Rusya'yı Balkanlar'dan uzaklaştırmak istemesi
- Rusya'nın Balkanlar'daki bütün Slavları kendi idaresinde birleştirme isteği (Panslavizm politikası) ve sıcak denizlere ulaşma amacı.
- Almanya ve İtalya'nın siyasi birliklerini tamamlaması ve sömürgecilik rekabetine katılmaları
- İngiltere ve Almanya arasındaki siyasal ve ekonomik rekabet
- İtalya'nın Akdeniz çevresinde yeni sömürgeler ele geçirmek istemesi

ÜLKELERİN BİRİNCİ DÜNYA SAVAŞI'NA GİRME NEDENLERİ

İTTİFAK DEVLETLERİ

ALMANYA
- Hammadde ihtiyacını gidermek için sömürge arayışına girmesi
- Fransızlar'dan Alsas-Loren bölgesini işgal etmesi

OSMANLI DEVLETİ
- İngiltere, Fransa ve Rusya'ya karşı duyulan güvensizlik nedeni ile dış politikada destek arayışına girmesi.
- Kaybettiği toprakları geri almak istemesi

AVUSTURYA-MACARİSTAN İMP.
- Balkanlar'da Rusya'nın uyguladığı Panslavizm politikasından dolayı Almanya ile yakınlaşması ve birlikte hareket etmesi

İTİLAF DEVLETLERİ

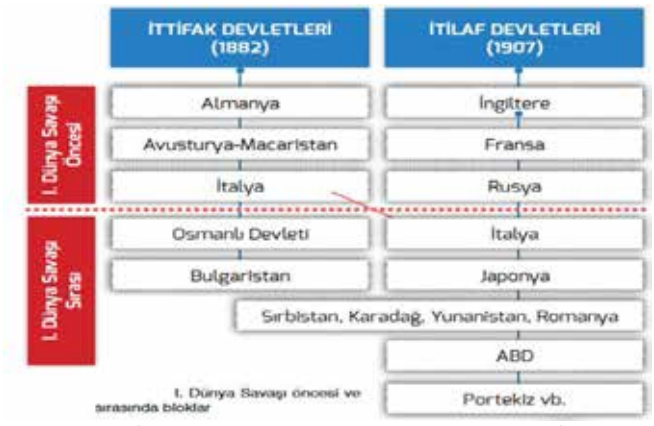
FRANSA
- Almanya'ya karşı İngiltere ile birlikte hareket etmesi
- Alsas-Loren Bölgesi'ni Almanya'dan geri almak istemesi

RUSYA
- Bölgede egemenlik kurmak isteyen Avusturya-Macaristan İmparatorluğu ile çıkar çatışmasına girmesi

İNGİLTERE
- Geniş bir sömürge ağına sahip olması
- Sömürge yarışında Almanya ile çıkar çatışmasına girmesi

İTALYA
- hammadde ihtiyacını gidermek için sömürge arayışına girmesi
- Avusturya-Macaristan İmparatorluğu'nun eline geçen topraklarını elde etmek istemesi.

Almanya'nın önderliğinde Avusturya-Macaristan ve İtalya bir araya gelerek 1882'de Üçlü İttifak (Bağlaşma) Devletleri'ni oluşturdu. Bu birlikteliğe karşı İngiltere ve Fransa İtilaf (Anlaşma) Devletleri'ni kurdu. Daha sonra İtilaf Devletleri'ne Rusya'nın da katılmasıyla 1907'de Üçlü İtilaf Devletleri kurulmuş oldu.



28 Haziran 1914'te Avusturya Macaristan Veliahtı Franz Ferdinand (Franz Ferdinand) ve eşi, bir Sırp milliyetçisi tarafından suikast sonucu öldürüldü. İtalya, 20 Mayıs 1915'te Avusturya-Macaristan'a, kısa bir süre sonra da Almanya'ya ve Osmanlı Devleti'ne savaş ilan etti. Çanakkale Muharebeleri'nden sonra Bulgaristan, İttifak Devletleri'nin yanında savaşa katıldı. Bulgaristan, İkinci Balkan Savaşı'nda kaybettiği toprakları Romanya, Sırbistan ve Yunanistan'dan geri almayı hedeflemekteydi.

I. Dünya Savaşı ve Osmanlı Devleti

I. Dünya Savaşı başladığında tarafsız olan Osmanlı Devleti, böyle bir savaşta yalnız kalmamak için ittifak girişimlerinde bulundu. İtilaf Devletleri, Osmanlı topraklarını aralarında paylaşmayı amaçladıkları için Osmanlı Devleti'nin savaşa katılmayıp tarafsız kalmasından yanaydı. Osmanlı Devleti tarafsız kalırsa İngiltere ve Fransa, müttefikleri olan Rusya'ya yardım edebilmek için Boğazlardan serbestçe geçebileceklerdi. Osmanlı Devleti tarafsız kalması karşılığında; kapitülasyonların kaldırılması, Ege Adaları'nın kendisine verilmesi, Mısır meselesinin çözümü gibi isteklerde bulundu. Fakat İngiltere ve Fransa bu isteklere olumlu yanıt vermediler. Osmanlı Devleti, İtilaf Devletleri'ne yaptığı ittifak önerisinin reddedilmesi üzerine Almanya'ya yakınlaştı. Böylece Osmanlı Devleti, Almanya'dan da alacağı destekle kaybettiği toprakları geri kazanabilecekti. Almanya, ise halifeliğin Müslümanlar üzerindeki nüfuzundan faydalanacak,İngiltere'nin sömürgeleriyle bağlantısını kesecek, Osmanlı'nın ham madde ve insan gücünden faydalanacaktı.Akdeniz'de bulunan Almanların iki savaş gemisi olan Goeben (Goben) ve Breslau (Brislav), İngiliz donanmasından kaçarak Çanakkale'ye sığınmaları, Osmanlı Devleti'nin savaşa girmesine yol açan olayların başlangıcı oldu. İngiltere ve Fransa, müttefikleri Rusya'nın yanında yer alarak Osmanlı Devleti'ne savaş ilan etti (1 Kasım 1914).

Cephelerde Osmanlı Devleti

Osmanlı Devleti I. Dünya Savaşı sırasında Kafkas, Kanal, Çanakkale, Irak, Hicaz-Yemen, Suriye-Filistin, Galiçya, Makedonya, Romanya cephelerinde savaştı.

Kafkas Cephesi ve 1915 Olayları

Enver Paşa komutasındaki Türk kuvvetleri, Ruslara karşı taarruza geçti. Allahuekber Dağları'nı aşmaya çalışan binlerce Türk askeri, ağır kış koşulları ve salgın hastalıklar nedeniyle düşmanla henüz savaşamadan şehit oldu. Çanakkale zaferinden sonra 1916'da Kafkas Cephesi'ne atanan Mustafa Kemal, Ruslara karşı başarılı bir şekilde mücadele edip Muş ve Bitlis'i düşman işgalinden kurtardı. Cephede savaşlar devam ederken Rusya'da Bolşevik İhtilali çıktı (Ekim 1917).



1915 Olayları

Osmanlı Devleti'ni paylaşma planı yapan Rusya, İngiltere ve Fransa; Ermenileri kışkırtarak Doğu Anadolu'da bağımsız bir devlet kurmaları için onları harekete geçirdi. I. Dünya Savaşı'nda, Kafkas Cephesi'nde, Osmanlı ordusu Ruslara karşı çok zor koşullar altında mücadele etmeye çalışırken, bazı Ermeniler de çeteler oluşturarak devlete karşı ayaklandılar. Hınçak ve Taşnak komiteleri öncülüğünde kurulan Ermeni çeteleri; Van, Erzurum, Bitlis, Diyarbakır, Elazığ gibi Anadolu'nun birçok yerinde Müslüman halka yönelik katliamlar yaptılar.

Ruslar, silahlandırdıkları Ermenilerin, Osmanlı topraklarında yaptıkları katliam ve saldırılarından yararlanıp Doğu Anadolu içlerine kadar ilerledi. Ermenilerin yaptıkları saldırı ve katliamlar karşısında Osmanlı Devleti, birtakım tedbirler almak zorunda kaldı.

Osmanlı Dâhiliye Nezaretinin, 24 Nisan 1915'te yayınladığı bir genelgeyle Hınçak ve Taşnak komite büroları kapatıldı ve bu komitelerin üyeleri de tutuklandı. Alınan bütün tedbirlere rağmen Ermenilerin saldırı ve katliamları artarak devam etti. Bunun üzerine hem iç güvenliği sağlamak hem de cephelerde Türk askerinin güvenliğini artırmak için, 27 Mayıs 1915'te Sevk ve İskân (Tehcir ya da Zorunlu Göç) Kanunu çıkarıldı.

Bu kanunla Ermeniler arasından Ruslarla iş birliği içinde olanlar, çeteciler ve isyan hareketine karışanlar zorunlu olarak göçe tabi tutuldu. Göç ettirilenler Osmanlı sınırları içerisindeki başka bölgelere yerleştirildiler.

Göç işlemleri için komisyonlar kuruldu. Osmanlı Devleti'nin aldığı bütün tedbirlere rağmen; ulaşım güçlüğü, olumsuz hava koşulları ve salgın hastalıklar gibi nedenlerle tehcir sırasında hayatını kaybeden Ermeniler de olmuştur. Osmanlı Devleti, I. Dünya Savaşı sona erince, 31 Aralık 1918'de Geri Dönüş Kararnamesi yayınladı.

Sorular

1-I. Dünya Savaşı'na katılan devletler ve savaşa girme nedenleri ile ilgili aşağıda verilen bilgilerden hangisi yanlıştır?

A) Almanya: Güçlü sanayisine yetecek kadar sömürgesinin olmaması

B) İtalya: Geç kaldığı sömürgecilik yarışına katılmak istemesi

C) Rusya: Boğazları ele geçirmek ve sıcak denizlere inmek istemesi

D) Osmanlı Devleti: Kaybettiği toprakları geri almak istemesi

E) İngiltere: Alsas-Loren bölgesini geri almak istemesi

Cevap: E

2-I. Dünya Savaşı'nda Osmanlı Devleti'nin Almanya'nın yanında yer almak istemesinin nedenleri arasında aşağıdakilerden hangisi yer almaz?

A) Kaybedilen toprakları geri almak istemesi

B) Savaşı Almanya'nın kazanacağına inanması

C) İttihat ve Terakki'nin Almanya yanlısı politika izlemesi

D) Osmanlı Devleti'nin siyasi yalnızlıktan kurtulmak istemesi

E) İtilaf Devletlerinin Osmanlı topraklarına saldırması

Cevap: E

3-Ermeni sorununun ortaya çıkmasında;

I. Osmanlı toprakları üzerinde emelleri olan devletlerin politikaları,

II. Milliyetçilik akımının etkisi,

III. General Harbord raporunun hazırlanması

gibi gelişmelerden hangilerinin etkili olduğu söylenebilir?

A) Yalnız I

B) Yalnız II

C) I ve II

D) II ve III

E) I, II ve III

Cevap: C